

1993-ban 91 éves korában távozott közülünk Csekő Árpád tanár úr, aki korának (századunknak!) egyik legügyesebben kísérletező és legjobb megfigyelőkészséggel rendelkező fizikatanára volt. Szerkesztőbizottságunk a Tanár Úr egyik furcsa, nehezen hihető feladatának kitérésével tiszteleggett emléke előtt:

FF. 2735. Egyszer, napfogyatkozás idején, egy akácfa árnyékában a járdán sok kifli alakú fényfoltot lehetett látni. Hogyan keletkeztek ezek a fényfoltok?

Csekő Árpád (1902–1993) megfigyelése nyomán

A hivatalos megoldás szerint a fa levelei közötti kicsiny rések, lyukak (amelyek sűrű lombzat esetén pontszerűnek tekinthetők) a sötétkamra (camera obscura) működési elvének megfelelően leképezik a részlegesen eltakart, tehát kifli alakúnak látszó Napot. Az első fényképezőgépek is a „sötétkamrák” voltak.

Be kell vallanom, kicsit hitetlenkedve olvastam a hivatalos megoldást, s inkább csak Csekő tanár úr szakmai hírneve, sem mint a magyarázat logikai tisztasága alapján fogadtam el, hogy a leírt jelenséget megfelelő körülmények között valóban meg lehet figyelni. (Nem a camera obscura működési elvét vontam kétségbe, hanem azt, hogy levelek közötti „lyukak” eléggé kicsinyek ahhoz, hogy tisztán leképezzék a fogyó Napot.) A „hiszem, ha látom” módszert nem alkalmazhattam, mert nem rendelhettem soron kívüli napfogyatkozást.

6 év telt el azóta, s idén ősszel az „évszázad napfogyatkozásáról” készült fényképek egyikén (Kerékfy Pál felvétele, 1999. augusztus 11., Balatonakarattya) megpillanthattam (saját szememmel láthattam!) az idézett feladatban leírt jelenséget. Így már egészen más!

G. P.